

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sit in bono.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

AD VIGESIMVM dicendum, quod malum quidem est in rebus: sed priuatio, non autem ut aliqd realē: sed in ratione est ut aliquid intellectū. & iō potest dici, q̄ malum est ens rationis, & non rei, quia in intellectū est aliquid, non autē in re. & hoc ipsum quod est esse intellectū secundum q̄ aliqd dicitur ens rationis, est bonum. bonum enim est aliquid intelligi.

ARTICVLVS II.

Vtrum malum sit in bono .

SECUNDО quæritur utrum malum sit in bono. Et videtur quod non. Dicitur. Dionysius. 4. c. de Divinitate. quod malum neque est existens neque in existentibus. et hoc probat per hoc, quod non existens est bonum. Nam aliam non est in bono. ergo non est in existente. et sic videtur quedam manifesto vti, quod malum non sit in bono. Sed dicendum, quod malum est in existente, et in bono non in quantum est existens vel bonum; sed in quantum est deficiens.

T⁹ Sed contra, omnis defectus pertinet ad rōnem mali. si ergo malum est in existente inquantū est deficiens, malum est in existēre inquantū existens est malum. Malum ergo aliqd p̄supponitur in existēre ad hoc, q̄ possit esse subiectū mali: & redit q̄ de illo malo qđ sit eius subiectū. & si existēs inquantū selficiens, est eius subiectū, oportebit p̄supponere aliqd aliud malum: & sic in infinitum, nee

ponere aliqd aliud malum, & sic in infinitum processe dare. Standum est ergo in primo, vt si malum est in existente, sit in eo, non in quantum est deficiens: sed in quantum est existens, quod est contra Diony.

¶ 3. Pret. Malum & bonum sunt opposita: sed vnu
oppositorum non est in alio, sicut frigidum non est in
igneo, ergo malum non est in bono. Sed dicitur quod

igne ergo malum non est in bono. Sed dām, quod
malum non est in bono sibi opposito; sed in alio.
¶ Sed contra, omne illud quod conuenit multis,
conuenit eis per unam naturam: sed bonum cōve-
nit multis, similiter & malum. ergo per unam natu-
ram cōcēd bonum cōuenit omnibus bonis, & ma-
lum omnibus malis sed malum cōcēder accepimus,
oppositum est bono. ergo malū qdlibet opponitur
quilibet bono. sed si qdlibet bono opponitur
malū, tunc malū est in bono.

cūlibet bono. & sic si aliquod malū est in aliquo bono, sequitur quod oppōstū sit in suo oppositō. ¶ Præt. Aug. dicit in Ench. quod in hoc quod ma-lum est in bono, fallit dialecticorum regula, quæ dicit quod contraria simul esse non possunt: non autem falleret si malum non esset in bono sibi oppo-sitō. ergo ex hoc quod malum est in bono, sequitur quod oppositū sit in oppositō, quod omnino esse non potest: quia omnia opposita includunt in se contradictionem, contradictionia autem simul esse non possunt. Non ergo malum est in bono.

6 Prat. Oœ qd inest alicui, aut cauſatur ex ſubie-
to, ſicut accidenſ naturale, vt calor ex igne: aut ex
aliquo exteriori agente, ſicut calor aquæ ex igne, q
est accidenſ innaturale. Si ergo malum ſit in bono,
aut catur ex bono, aut ab aliquo alio: ſed nō ex bo-
no, ga bonum non poterit eſſe cauſa mali, fñ illud
Mathei 7. Non pōt arbor bona fructus malos face-
re. Nec iterum cauſatur ab aliquo alio, quia & hoc
vel eſt malum, vel eſt cōc principium mali & boni:
ſed non pōt eſſe malum nō cauſatum ex bono cau-
ſa mali quod eſt in bono, ga ſic queretur quod
non omnis binarius habet ante ſe vnitatem. Nec
iterum pōt eſſe, quo dñ ſit unum cōc principium bo-
ni & malis: quia idem ſcdm dñe non facit diuersa &
diſformia, ergo nullo modo malū pōt eſt in bono.

A. ¶ Præt. Nullum accidens diminuit, vel corruptit subiectum in quo est: sed malum diminuit, vel corruptit bonum. ergo malum non est in bono.

¶ 8. **Pret.** Sicut bonum respicit actum, ita malum econ- Lib. 9. com.
trario respicit potentiam: ut malum non inveniatur, 22. tom. 2.
nisi finis in his que sunt in potentia, ut dicitur in 9. Met.
sed malum est in potentia, sicut et quilibet priuatio.
non ergo malum est in bono; sed in malo.

Pret. Bonum & finis sunt idem, ut dicitur in 5. Metaph. 66
Metaphys. &c in 2. Physi. Forma autem & finis incident in idem, ut dicitur in 2. Physi. sed priuato formæ substancialis excludit formam a materia. ergo non relinquit aliquod bonum. Cum ergo priuato sit in materia & habeat rationem mali, uideatur quod non omne malum sit in bono.

Propterea quanto aliquid subiectum perfecti^o est, tanto & accidēs magis in eo inuenitur: sicut quanto ignis perfectior est, tanto magis est calidus. si ergo malum sit in bono sicut in subiecto, séqueretur quod quanto bonum perfectius est, tanto magis sit ibi malum, quod est impossibile.

¶ iPræt. Omne subiectum est conseruantum accidentis: sed malum non conservatur a bono, sicut in subiecto, sed magis destruitur. ergo malum non est in bono sicut in subiecto.

¶12. Præt. Oe accidens denominat suum subiectum.
si ergo malum sit bono, denominabit bonum : &
ita sequebit quod bonum sit malum, qd' est contra
id quod dicit Iis. 5. Veh qui dicunt bonū malum.
¶13. Præt. Quod non est ens, nec est in aliquo : sed
malum non est ens, ergo non est in bono.

¶ 14. Præt. Sicur defecctus est de rōne mali, ita pfectio est de rōne boni: sed malum non est in aliquo perfecto, cū sit corruptio. ergo malum nō est in bono.
¶ 15. Præt. Bonum est quod oīa appetunt: sed id qđ est subiectum malo, non est appetibile: uiuere n̄ in miseria nullus appetit, ut dicitur 9. Ethic. ergo id qđ est subiectum malo non est bonum.

est subiectum mali, non est bonum.
¶ 16 Præt. Nihil nocet nisi suo oppido. si ergo mali nō sit in bono sibi opposito, sed i quodā alio bono, nō nocbit ei, & sic nō habebit rōnē mali: quantum est malū iquātum nocet bono, vt Aug. dicit Enchī. & lī. de Naturā boni. In malo aut̄ sibi op̄posito esse nō pōt. ergo in nullo bono est malum.

Enchī. ca. 12. tom. 3.
De natura etiā. to-
tom. 3.
i. enchī. c. 14.
tom. 3.
Enchī. ca. 11.
tom. 3.

Sed contra eis, quod Aug. dicit in Ench. quod malum, nisi in bono, esse non potest.
¶ Præt. Malum est priuatum boni, ut Aug. dicit: sed priuatum determinat sibi subiectum, est enim negatio in subiecto, ut dicitur in 4. Meta. ergo malum determinat sibi subiectum; sed omne subiectum cui sit existens, est bonus, quia bonus & ens conuer-tuntur. ergo malum est in bono.

R E S P O N S U M. Dicendum, quod malum non potest esse nisi in bono. Ad cuius evidentiā sciendum est, quod de bono dupliciter contingit loqui, uno modo de bono absolute: alio modo secundum quod dicitur bonum hoc, ut bonus homo, aut bonus oculus. Loquendo ergo de bono absolute, bonum hēt ampliissimā extensionem, etiam ampliorem quam ens, ut Platonicis placuit. Cum enim bonum sit id quod est appetibile, id quod est secundum se appetibile, et scđm se bonum, hoc autem est finis; sed quia ex hoc p̄ appetimus finē, sequitur quod appetamus ea quae in finem ordinantur, consequēs est, ut ea quae ordinantur in finem ex hoc ipso, quod in finem vel bonum ordinantur, boni rationē obtinent: unde utilia sub divisione boni comprehenduntur. Omnia autem quod est in potentia ad bonum, ex hoc ipso quod est in potentia ad bonum,

QVAEST. I. DE MALO IN COMMUNI. ARTIC. II.

habet ad bonum ordinem: cum esse in potentia nisi aliud sit, quā in ordinari in actu. Paet ergo quid est in potentia, ex hoc ipso quod est in potentiā hēt rōne boni. Oē ergo subiectum inquantum est in potentiā respectu cuiuscū; perfectionis, etiam materia prima, ex hoc ipso quod est in potentiā, hēt boni rationem & quia Platonici non distin-
guerant inter materiam & priuationem, ordinates materiam cum non ente, dicebant quod bonū ad plura se extendit quae ens. & hanc viam uidetur scelus Diony. in 1. de diu. nomi. bonum praeordinans enti. & quamvis materia distinguatur a priuatione, & non sit non ens nisi per accidens, adhuc tñ. hac consideratio quantum ad aliquid vera est: quia materia prima non dicitur ens nisi in potentiā, & esse simpliciter hēt per formam: sed potentiam hēt per seipsum. & cum potentia pertinet ad rōne boni, vt dictum est, sequitur quod bonum conueniat ei per seipsum. Quāmuis autem quodcūque ens, siue in actu, siue in potentia absolute bonum dici possit, non tamen ex hoc ipso quilibet res est bonū hoc: sicut si aliquis homo sit bonū simpliciter, non sequitur quod sit bonus cytharædus, sed tunc tantum qñ hēt perfectionem in arte cytharizandi. Sic ergo si certi homo sit hoc ipsū, quod est homo, sit quoddam bonum, nō tamen ex hoc ipso est bonus homo: sed id quod facit bonum unūquodq; est propria virtus eius. Virtus n. est que bonum facit habentem, sī Philo. in 2. Ethic. virtus autem est virtutum potentia rei, yd dicitur in 1. de Cālo. Ex quo patet quod tunc dicitur aliquid bonum hoc, quādo habet perfectionem propriam: sicut homo bonus quando habet perfectionem hominis, & bonū oculus quādo habet perfectionem oculi. secundū premisa ergo appetit tripliciter dici bonum, uno enim modo ipsa perfectione rei bonum eius dicitur, sicut acumen iūs dicitur bonum oculi, & virtus dicitur bonum hominis. secundo, dicitur bonum, res quae habet suam perfectionem: sicut homo virtuosus, & oculus acute videns. tertio modo dicitur bonum ipsum subiectum, secundum quod est in potentia ad perfectionem: sicut anima ad virtutē, & substantia oculi ad acutē visus. Cum autem malū ut supra dictum est, nihil aliud sit quā priuatione debita perfectionis, priuatione autem non sit nisi in ente in potentia, quia hoc priuari dicimus quod natum est habere aliquid & non habere, sequitur quod malum sit in bono, sīm quod ens in potentiā dicitur bonum. Bonum autem quod est perfectio, p malū priuatur: vnde in tali bono non potest esse malum. Bonum autem quod est compōsitus ex subiecto & perfectione, diminuitur per malum, inquantu tollitur perfectio, & remanet subiectū, sicut cācitas priuat virtutē & diminuit oculum videntem, & est in substantia oculi, vel ēt in ipso animali sicut in subiecto. Vnde si aliquod bonum est, qd est actus purus nullam potentiam priuationem habens, cuiusmodi est Deus in tali bono modo potest esse malum.

A D. PRIMVN ergo dicendum, q Dion. non int̄dit quod malum non sit in existenti, sicut priuatione in subiecto: sed qd sit non est aliquid per se existens, ita nō est aliquid positiue in subiecto existēs.

A D. II. dicendum, quod cum dicitur quod ma-

Cap. 5. de di
unis nomi.

Thesomēt.
etc.

Lib. 2. c. 6. in
in principio.
3. De cālo
lib. 16. 10. 2.

In corp. art.

A. 2. huius
quæst.

dictum.

F designat rationem preexistentem in subiecto. & procedit ratio.

A D. III. dicendum, quod malum non oppo-
tur bono in quo est: est n. in bono quod est in po-
tentia. Malum autem est priuatio, potentia autem
opponitur neque priuatione neque perfectione. sub-
sternitur utriusque. Diony. tamen in 4. de dia-
nomi. vitrum hac ratione ad ostendēdum, quod tu-
lum non est in bono tanquam aliquid existens.

A D. IV. dicendum, qd illa multiplicem
fectum habet. Nam quod primo dicitur, qd ei
conuenit pluribus, conuenit eis scđm vnam natu-
ram communem, veritatem hēt in his, quae depl. n. 3.
ribus vniuoce prædicantur. Bonum autem non
dicitur vniuoce de omnib⁹ bonis, sicut nec en-
tibus omnibus: cum virtutem circumdatu
genera. Et hac ratione Arist. in 1. Ethico, ostendit
non est vna communis idea boni. Secundo, quā
dato quod bonum diceretur vniuoce, & ēt inde
tamen malum cū sit priuatio non dicitur nece-
sis secundum vnam intentionē. Tertio, dico quā
utrumque vniuocum esset, & utrumque aliquam
naturam significaret, poset quidē dici, quod in
natura mali opponeretur cō natura boni. Ne-
men oportet quod quolibet malum ope-
retur cui libet bono, sicut virtutem in communi-
nitate virtuti in communi: non tamē quodlibe
virtutem cui libet virtuti, intemperantia, n. non op-
eratur liberalitati.

A D. V. dicendum, quod in hoc quod natum
in bono, nō salit regula dialekticorum secunda
rei veritatem, quia malum non est in bono filius,
posito, vt dictum est: sed salit secundum quā
apparentiam, prout malum absolute dictum du-
num, videntur oppositione habere.

A D. VI. dicendum, quod malum cum non
in subiecto, sicut accidens naturale, nō causatur
subiecto: sicut nec priuatio ex potentia, nec iūs
hēt exterius causam per se: sed per accidens tamē
vt patebit cum de causa mali quæretur.

I A D. VII. dicendum, quod malum non est
in subiecto in bono quod diminuit vel conti-
sed potius in bono, secundum quod ens in po-
tia dicitur bonum.

A D. VIII. dicendum, quod quamvis aliud sit
se sit bonum: non tñ sequitur, quod potentia
dum se sit malum: sed priuatio quae opponit.
Potentia vero ex hoc ipso qd hēt ordinata
habet rationem boni, ut dictum est.

A D. IX. dicendum, quod in illa rōne multi-
plicatus est. Primo, n. licet finis sit secundum
bonum; non tamen solus finis est bonum, sed
ea quae ordinatur ad finem, ex ipso ordine habet
rōne boni, vt dictum est. Secundo, quia licet
finis sit idem cum forma, nō tñ sequitur quod
finis sit forma. Nam in quibusdā etā ipso oper-
vel usus est finis, vt dicitur in 1. Ethic. Et inveni-
factum sit quodammodo finis facientis, dico
formam est finis in artibus que materiam p̄cipi-
& ipsa materia secundum quod est facta ab arti-
bus, hac ratione est bonum, & finis: priuatio
terminatur actio creantis.

A D. X. dicendum, qd ratio illa procedit de ar-
tibus que cōsequuntur naturā subiecti, sicut
consequitur naturam ignis: aliter tamen est dis-
idente quod est recessus a natura, sicut egrediens
enim sequitur si ægritudo est accidentis animalis
quanto animal fuerit fortius, raro sit magis cum
sed quod rāto sit minus ægrum: & eadem ratio

quolibet malo potest tamen dici quod quanto aliquid magis est in potentia & magis aptum ad bonum, tanto peius sit ipsum priuati bono. Bonum autem quod est subiectum mali est potentia. & sic aliquo modo quanto magis est bonum quod est subiectum mali, tanto magis est malum.

Ad xi. Dicendum, q̄ subiectum conseruat accidens, quod naturaliter ei inest. Sic autem malum non est in bono tanquam naturaliter inherētē bono, & tamen malum non potest esse, si totaliter bonum destrueretur.

Ad xii. Dicendum, q̄ sicut dicit Aug. in Enchir. sententia prophetica est contra eos, qui dicunt bonum in quantum est bonum, esse malum: non autem est contra eos, qui dicunt id quod est secundum aliquid bonum, secundum aliud esse malum.

Ad xiii. Dicendum, q̄ malum non dicitur esse in bono quasi aliquid positum dictum: sed sicut priuatio.

Ad xiii. Dicendum, quod non solum id quod est perfectum habet rationem boni: sed etiam id quod est in potentia ad perfectionem: & in tali bono est malum.

Ad xv. Dicendum, q̄ id quod est subiectum priuationi, licet non sit appetibile ex eo q̄ est sub priuatione: est tamen appetibile ex eo q̄ est in potentia ad perfectionem. & fīm hanc rationem est bonū.

Ad xvi. Dicendum, q̄ malum nocet bono cōposito ex potentia & actu, inquantū auferit ei suam perfectionem: noceat etiam ipsi bono quod est in potentia, non quasi aliquid eius auferens: sed inquantū est ipsa ablatio, vel priuatio perfectionis cui opponitur.

ARTICULUS III.

Vtrum bonum sit causa mali.

Tertio queritur, vtrum bonum sit causa mali. & videatur q̄ non dicitur. n. Matth. 7. Non potest arbor bona fructus malos facere. Fructus enim dicunt effectus causae. ergo bonum non potest esse causa mali.

¶ 1 Præt. Effectus h̄t similitudinem in sua cā, quia omne agēs agit sibi simile: sed similitudo mali nō præexistit in bono. ergo bonum non est cā mali.

¶ 2 Præt. Ea que sunt causarum, substantialiter præexistunt in causis. si ergo malum causatur ex bono, malum substatitaliter præexistit in bono, quod est impossibile.

¶ 3 Præt. Vñ oppositum non est cā alterius: sed mali opponitur bono. ergo bonū non est cā mali.

¶ 4 Præt. D'iony. dicit 4.c. de diu. n. q̄ malū nō est ex bono, ex bono est, non est malum. Sed dicēdū, q̄ bonum inquantū deficiens: est cā mali.

¶ 5 Sed contra, Omnis defectus habet rōtem mali. Si ergo bonum est cā mali inquantū est deficiens, sequitur q̄ bonum est causa mali inquantū præhabet in se aliquod malum: & rūc redit quantitas de illo mali. aut ergo procedetur in infinitū, aut oportebit reducere in aliquod primum malū.

¶ 6 Sed contra, Omnis defectus habet rōtem mali.

Si ergo bonum est cā mali inquantū est deficiens, sequitur q̄ bonum est causa mali inquantū præhabet in se aliquod malum: & rūc redit quantitas de illo mali. aut ergo procedetur in infinitū, aut oportebit reducere in aliquod primum malū.

¶ 7 Sed contra, Philo. dicit in 2. Physi. quod causæ secundum potentiam comparantur effectibus fīm potentiam: & causæ secundum actum comparantur effectibus secundum actum. Ex hoc ergo quod est aliquid potens deficere, non est causa defectus in actu, quod est malum in actu.

Ad viii. Præt. Posita cā sufficienti ponitur effectus, q̄ de ratione cause est q̄ faciat debere esse effectum: sed non quodcumq; est defectabilitas in aliqua creatura, inuenitur in ea malum in actu. Si ergo aliquid defectibile nondum deficiens in instanti quod est a: in b, aut deficiat actu. aut ergo aliquid aduenit in b, quod non erat in a, aut nihil. Si nihil, non deficiet in b, sicut non deficiebat in a: si autē aliquid additum est, aut est bonum, aut malum. Si malū, erit abire in infinitū fieri prius: si bonū, ergo bonum inquantum h̄mōi est causa mali, & sequitur q̄ magis bonum sit causa magis mali, & summum bonum causa summi mali. Non ergo bonum inquantum est deficiens, est causa mali.

¶ 9 Præt. Omne bonum inquantum est creatum, est potens deficere. Si ergo bonum inquantum est potens deficere, est causa mali, sequitur quod bonū inquantum est creatum, sit causa mali: sed semper bonum creatum manet creatum. ergo semper erit causa mali, quod est inconveniens.

¶ 10 Præt. Si bonum inquantū deficiens actu vel potentia, est causa mali, sequit quod Deus q̄ nullo modo est deficiens nec actu nec potentia, nō possit esse causa mali, quod est cōtra illud quod dī Ifa. 45. Ego Dominus creans malum, & Amos 3. Non est malum in ciuitate quod Deus non facit. ergo bonum non est causa mali inquantū est deficiens.

¶ 11 Præt. Sicut fe haber perfectio ad bonum: ita fe haber defectus ad malum. ergo cōmutat: sicut fe haber defectus ad bonum, ita fe haber perfectio ad malum: sed aliquis defectus inquantum est defectus, est causa boni, sicut fides inquantum est visio anigmatica, quod ad defectum visionis pertinet, est causa meriti. ergo bonum inquantum est perfectum, & non inquantum est deficiens, potest esse causa mali.

¶ 12 Præt. Ad operandum tria requiriuntur, ratio dirigen, voluntas imperans, & potentia excusē: sed defectus in ratione qui est ignorantia excusat à malo, i. à culpa, & sic nō est causa mali. Et similiter defectus potentie, qui est infirmitas, excusat. ergo & defectus qui est in voluntate excusat. Non ergo voluntas inquantū est bonum deficiens, est cā mali.

¶ 13 Præt. Si voluntas inquantum est deficiens, est causa mali, aut ergo inquantū est deficiens à bono quod debet ei inesse, & hac est pœna & sic pœna præcederit culpam, aut à bono quod nō debet ei inesse: & ex tali defectu nullū malum sequitur. non n. aliquod malum sequitur in lapide, ex hoc quod nō habet visum. Nullū ergo bonum est cā mali inquantum est deficiens. Sed dicēdū, q̄ bonum inquantū huiusmodi potest esse causa mali per accidentis.

¶ 14 Sed contra, Actio agentis per accidens attingit ad effectum, sicut actio effodiens septichrum attingit ad thefaurum inuenient. Si ergo bonū est cā mali per accidens, sequitur q̄ actio boni pertinet ad ipsum malum quod videtur inconveniens.

¶ 15 Præt. Agens aliquid illicitum prater intentiō nem, non peccat, sicut si aliquis intendat percutere hostem, & percutiat patrem: per accidēs autem causa aliquid est quod non intendit ipsum. Si ergo malum non habet causam nisi per accidens, sequitur quod nullus faciendo malum peccat, quod est inconveniens.

¶ 16 Præt. Ois cā per accidēs reducitur ad cā p̄ se. Si ergo malum habeat causam per accidens, videtur sequi, quod malum habere causam per se.

¶ 16 Præt. Illud qđ prouenit per accidēs, prouenit

vt